

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข้าวโพดทนต์" ผู้วิจัย ได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานช่างทั้งผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติงาน สถานี่ละ 2-3 คน รวมทั้งศึกษาจากเนื้อหารายละเอียดของช่างที่เสนอในรอบ 1 สัปดาห์ ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ ระหว่างวันที่ 6-12 กรกฎาคม 2536 พบว่ากรอบของกระบวนการผลิตข้าวโพดทนต์โดยทั่วไป มี 5 ประการ คือ

1. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
2. นโยบายสถานี
3. ระบบบริหารและกฎระเบียบของสถานี
4. นโยบายผังของสถานี
5. จรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

การเลือกเรื่องกรอบของกระบวนการผลิตข้าวโพดทนต์มาวิเคราะห์นั้น เนื่องจาก ผู้วิจัยเห็นว่า สภาวะของการเสนอข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงและทรงอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ชมนั้น บ่อยครั้งที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการถูกอำนาจภายนอกเข้าแทรกแซงกิจการภายใน ทั้ง ๆ ที่มีนโยบาย กฎ ระเบียบ และจรรยาบรรณ เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติอยู่แล้ว แต่กระนั้นก็ตาม กรอบที่มีอยู่ดังกล่าวก็ยังถูกบิดเบือนให้เป็นไปตามปัจจัยพัฒนาที่ผลิตเปลี่ยนแปลงรุนแรงเวียนแทรกแซงเข้ามา มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติตามกรอบของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานช่าง อยู่เกือบตลอดเวลา อันได้แก่

1. สถานการณ์ทางการเมือง
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำกับดูแลนโยบาย
3. ภาวะผู้นำองค์กร

ลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าว เป็นสภาพปัญหาที่เจ้าหน้าที่ทุกคนตระหนักดีแต่ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบสื่อสารมวลชนในประเทศไทยขาดเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารมานาน เพิ่งจะเริ่มมีการตื่นตัวกันมากในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนี้เอง เนื่องจากรัฐบาลไทยใช้กลไกที่เป็นสื่อมวลชนของรัฐ ผลักดันความคิดของประชาชน ให้แปลกแยกไปตามผลประโยชน์ทางการเมืองของผู้แสวงหาอำนาจ ประชาชนที่เป็นกลางจึงออกจากบ้านผลจากการฟังข่าววิทยุและการชมข่าวโทรทัศน์ มุ่งไปสู่สถานที่ชุมนุมเพื่อศึกษาหาข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม แม้สื่อโทรทัศน์จะมีความตื่นตัวมากขึ้น ในอันที่จะเสนอข่าวที่ไม่บิดเบือนความจริง และพยายามหลีกเลี่ยงจากการครอบงำของอิทธิพลภายนอกต่าง ๆ แต่การแทรกแซงของอิทธิพลก็ยังมิให้เห็นอยู่ประปราย ซึ่งอาจจะเป็นด้วยความเคยชินกับระบบอุปถัมภ์หรือความจำเป็นประการใดประการหนึ่ง แต่ท้ายที่สุด ก็เพื่อจุดมุ่งหมายสุดท้ายที่คล้ายคลึงกันก็คือ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงและความอยู่รอดขององค์กร และขณะเดียวกันก็ยืนยันยึดที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว สู่ประชาชนไปพร้อม ๆ กันด้วย

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกรอบของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวของสถานีโทรทัศน์

จากการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกรอบทั้ง 5 ประการดังกล่าว ซึ่งได้แก่ นโยบายระเบียบของสถานี จรรยาบรรณ นโยบายแฝงขององค์กร และระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกรอบของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว มีดังนี้

1. สถานการณ์ทางการเมือง
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำกับดูแลนโยบายสถานี
3. ภาวะผู้นำองค์กร

1. สถานการณ์ทางการเมือง

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี ต่างพูดในลักษณะที่คล้ายคลึงกันว่า การปฏิบัติตามกรอบจะทำได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น กล่าวคือ ถ้าบ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติมีความสงบเรียบร้อย ปราศจากการปฏิวัติยึดอำนาจทางการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ จะเป็นไปตามกรอบที่มีอยู่ตามปกติ แต่หากสถานการณ์บ้านเมืองไม่อยู่ในภาวะปกติ การปฏิบัติตามกรอบก็จะถูกบิดเบือนไป เพราะฉะนั้นข่าวการเมืองจึงเป็นข่าวที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวต้องระวังมากที่สุด

...กรอบของเราก็คือว่า เราจะต้องเสนอให้สมดุลย์ ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาส คือเราจะไม่พูดถึงเรื่องเก่า ๆ ที่ผ่านมา หมายความว่า คือ จริง ๆ แล้ว การจะเสนอข่าวก็ขึ้นอยู่กับสภาพการเมืองในขณะนั้น คว้าช่วงนี้เป็นช่วงของการไม่มีการเลือกตั้งหรือเปล่ารัฐบาลมาจากไหน มันมีบางครั้งเท่านั้น ในรัฐบาลบางรัฐบาล ยกตัวอย่างไม่ได้ !... ข่าวการเมืองเป็นข่าวที่ต้องระวังมากที่สุด... (พรธรรมพิทย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

...นโยบายหลัก คือต้องไม่กระทบกับกองทัพก แล้วก็มีเป็นเรื่อง ๆ ไปด้วย แล้วแต่สถานการณ์บ้านเมืองจะเป็นยังไง... (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

...ในบางเหตุการณ์ เช่น ในยุคที่มีการปฏิวัติหรือยึดอำนาจ ก็ต้องปฏิบัติตามกรอบหรือตัวบทกฎหมาย ซึ่งเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ แต่ผู้ปฏิบัติเห็นว่าไม่ถูกต้อง (ถวัลย์ศักดิ์ สุทะวรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

...การปฏิบัติงานอะไรหลาย ๆ อย่าง บางครั้งต้องดูสถานการณ์บ้านเมืองรอบตัวด้วย (อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า มีช่อง 9 เพียงช่องเดียวเท่านั้น ที่มีระเบียบปฏิบัติในการเสนอข่าวที่ระบุไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรว่า หากบรรณาธิการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปกติหรือไม่ก็ตาม ถ้าตัดสินใจในกรอบของจรรยาบรรณแล้ว ผู้บังคับบัญชาทุกระดับตั้งแต่กรรมการบริหารลงมา จะต้องปกป้องการปฏิบัติงานของบรรณาธิการผู้นั้น อันเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานข่าวที่ อ.ส.ม.ท. ใช้เพียงแห่งเดียว

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำกับดูแลนโยบายสถานี

ในรัฐบาลแต่ละสมัย ที่ผ่านการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง ให้เข้ามาดำรงตำแหน่งในการบริหารบ้านเมืองและดูแลกิจการของรัฐนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐบาลแต่ละชุดจะมีแนวนโยบายในการบริหารประเทศที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลชุดไหนหรือรัฐมนตรีคนใด มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร เท่าที่ผ่านมาผู้บริหารสถานีต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ในรัฐบาลชุดก่อนนายกอานันท์ ปันยารชุน นั้น สื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพค่อนข้างน้อยในการเสนอข่าวสารต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกรอบที่เป็นนโยบายกฏระเบียบ หรือจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลนโยบายสถานี ยังมีความไม่เข้าใจบางประการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งจะต้องรักษาความสมดุลย์ ความถูกต้อง เป็นธรรมเป็นกลางกับทุกฝ่าย และเมื่อปัญหานี้เกิดขึ้นก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกรอบในกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ทำให้กรอบถูกบิดเบือนไป

...เราจะทำตามกรอบที่เราไม่ค่อยได้ บางทีก็ต้องดูว่าใครปกครองบ้านเมือง รัฐบาลเป็นยังไง เขาไม่ถึงกับบังคับว่าคุณอย่าเสนอพรรคฝ่ายค้านนะ แต่ว่าโอเค คุณเสนอพรรคฝ่ายค้านได้ แต่ถ้าผมจะพูดแก้ตัวผมเต็มทีนะ...แต่ว่ามาถึงยุคนี้ ไม่มี พี่พูดได้คำเดียวว่า นายกชวันไม่มี หรือนายกอานันท์ก็ไม่มี นายกชาติชายก็มีบ้าง แต่ก่อนหน้านั้นเราจะมองว่า รัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง รัฐบาลเผด็จการ จะต้องมาซีเรียสเรื่องงานข่าวนี้ละ... มี... (พรหมทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

...เมื่อก่อนเราจะพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไปกระทบกับรัฐบาล หรือกองทัพบก แต่มาถึงวันนี้ รัฐบาลชุดนี้เราทำได้เต็มที่ แต่เราก็ไม่ได้บอกว่าเราไปทำกระทบเขานะ ถึงแม้ว่าเราจะได้อิสระเต็มที่ เราก็ไม่ได้ไปเขียนกระทบเขา เราจะตระหนักเองว่าเราเป็นช่องที่เข้าคลื่นของกองทัพกมา...เท่านั้นเอง (สุภาพชาย บุตรจันทร์ ช่อง 7, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม ช่อง 7 ก็ยืนยันว่า ไม่ได้ถูกก้าวก่ายในเรื่องการทำงานแต่อย่างใด แต่ยังมียึดหลักการอยู่เสมอว่า จะไม่มีอคติ ไม่เอาความมันส์หรือความจงใจที่จะกระทบฝ่ายใด ๆ มาเป็นที่ตั้ง

...ผบ.ทบ.ไม่ได้เข้ามาตรวจดูเลย เรามีสิทธิ์ 100 เปอร์เซ็นต์เกิดขึ้นที่เราฝ่ายเดียว เราเป็นฝ่ายที่ไม่อยากไปกระทบเขา (สุภาพชาย, อ่างแล้ว)

...เท่าที่ผ่านมา มักจะมีปัญหา คือ เมื่อไหร่ข่าวของ อ.ส.ม.ท. ถูกใจประชาชน นั้นหมายความว่า รัฐบาลจะไม่ชอบ มันจะเป็นส่วนผกผันกัน ก็คือถ้าประชาชนพอใจ แสดงว่าเราเป็นกลาง แต่รัฐบาลก็จะมองว่า อ.ส.ม.ท. ไม่ค่อยจะสนับสนุนรัฐบาล เท่าไหร่ แต่อย่างไรก็ตามหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มาถึงรัฐบาลนายกอานันท์ นายกชวน ก็มีความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ดีขึ้น ... (ถวัลย์ศักดิ์ สุชะวรงค์ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

สำหรับช่อง 11 ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ของรัฐ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมประชาสัมพันธ์นั้น ปัญหาเรื่องการถูกแทรกแซง โดยอิทธิพลทางการเมืองมีมากทุกยุคทุกสมัย ครั้นมาถึงยุคนี้ ผู้บริหารก็ยอมรับว่า ถึงแม้จะมีการแทรกแซงเข้ามาบ้าง แต่ก็น้อยมาก เนื่องจากไม่ได้มีการบังคับจากฝ่ายรัฐบาล หรือมีอิทธิกริยาอย่างแข็งขันที่จะเข้ามามีอำนาจเหนือในกระบวนการผลิตข่าว

...ในอดีต ฝ่ายค้านเคยโทร.เข้ามาตำหนิรุนแรงมาก เพราะเหตุขัดข้องที่ภาพข่าวไม่มีเสียงออก อิทธิพลจากรัฐบาลมีมาก แต่ในยุคนี้ เหมือนไม่มี ไม่บังคับว่าไม่ให้ออก แต่จะมีสื่อแทรกซึมในหมู่บุคลากร มีการทบทวนสื่อผากจากรัฐมนตรี มีการวิ่งเต้นผ่านนักการเมือง ตอนนีหลักฐานก็ยังอยู่ระบุชื่อไว้ด้วย... (อัมพวัน เจริญกุล ช่อง 11, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ช่อง 11 ยังประสบกับปัญหาการสั่งงานตามลำดับบังคับบัญชาด้วย เนื่องจากช่อง 11 เป็นสถานีของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างก็แสดงความเป็นเจ้าของ จึงมักจะมีการขอร้อง หรือสั่งการมายังช่อง 11 เป็นจำนวนมาก

...ที่สำคัญ กรมนี้ เป็นกรมที่มีหลายนาย มีทั้งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีโฆษกรองโฆษก มีนายกรัฐมนตรี และคุณขอมาเยอะเยอะ โดยส่วนใหญ่ถ้าไม่ติดขัดอะไร เราจะทำให้ ก็ไม่บ่อนักที่เราจะปล่อยทิ้งตรงนี้... (สมภพ จันทร์พัก ช่อง 11, สัมภาษณ์)

จากคำบอกเล่าของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องดังกล่าวจะเห็นว่า ในช่วงก่อนรัฐบาลอานันท์ เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนหนึ่งได้ใช้อำนาจเข้าแทรกแซงกิจการของสถานีโทรทัศน์มาโดยตลอด แต่หลังจากนั้นเป็นต้นมา อิทธิพลจากภายนอกลักษณะนี้ต่างก็ลดน้อยลงไป จะมีหลงเหลืออยู่บ้างก็ไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนนัก เป็นแต่เพียงการตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของตนในการปฏิบัติตามกรอบที่มีอยู่เพื่อเผยแพร่ข่าวสารไปสู่สาธารณชน ขณะเดียวกัน ก็เพื่อปกป้องกิจการของตนเองให้ดำรงคงอยู่ได้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้ สื่อสารมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ ต่างก็มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นในการผลิตข่าว เพื่อนำเสนอต่อผู้ชมหรือผู้รับสาร

3. กวาระผู้นำองค์กร

ผู้นำองค์กร หรือผู้บริหารที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแล ได้แก่

นายประวิทย์ มาลีนนท์	กรรมการผู้จัดการ ช่อง 3
พลตรีวิจิตร จุณชาติ	ผู้อำนวยการ ช่อง 5
นายชาติเชื้อ วรรณสูตร	กรรมการผู้จัดการ ช่อง 7
นายถวัลย์ศักดิ์ สุขะวรรณ	ผู้อำนวยการสำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท
นายธวัช เมฆสวรรค์	อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

ผู้นำองค์กรดังกล่าว ต่างมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการควบคุมนโยบายขององค์กร กล่าวคือ เป็นผู้รักษานโยบายและคอยกำกับดูแลหากมีอะไรบิดเบือนไปจากกรอบที่ควรจะเป็น ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาวะการแข่งขันในการเสนอข่าวที่เข้มข้นขึ้น แต่ละสถานีต่างก็พยายามพัฒนาระดับคุณภาพรายการข่าวให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน สามารถแข่งขันและดำรงอยู่ในตลาดข้อมูลข่าวสารได้

...จริง ๆ แล้ว มันมีการแข่งขันกันอยู่ในตัวนะ วิทย์เราก็ฟัง ทีวีเราก็เปิดจอทุกช่อง ถ้าเราออกข่าวว่าเขา มันจะฟ้องถึงเจ้าของสถานีเขาจะโทร. มาเล่นงานเราเลยแหละ ผู้บริหารเขาตามตลอด แต่คงไม่ทั้งหมด ก็แล้วแต่ว่าใครจะโชคไม่ดี... (พรรณทิพย์ กลกิจ ช่อง 3, สัมภาษณ์)

ส่วนช่อง 5 นั้น การเซ็นอนุมัติทุกเรื่องต้องผ่านขึ้นไปยัง พลตรีวิจิตร จูณภาต ผู้อำนวยการสถานี จากนั้น พลตรีวิจิตร ก็จะส่งเรื่องมายังฝ่ายธุรการแล้วส่งต่อมาที่ฝ่ายข่าว เพื่อดำเนินการ จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติลักษณะนี้เป็นการปฏิบัติตามกรอบที่ค่อนข้างจะเคร่งครัด อยู่ภายใต้ระบอบราชการทหารที่ทุกอย่างต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา เมื่อมีงานหรือกิจกรรมของทหาร ผู้บริหารก็จะออกคำสั่งให้ส่งผู้สื่อข่าวไปทำข่าว ซึ่งพันเอก วิทยา งามกาละ หัวหน้าฝ่ายข่าวบอกว่า ไม่ใช่คำสั่งจากหน่วยเหนือ แต่ผู้อำนวยการหรือผู้ควบคุมนโยบายในสถานีเอง ตระหนักดีว่าจะต้องส่งผู้สื่อข่าวไปฝ่ายข่าวก็จะรับนโยบายนั้นมาปฏิบัติ จึงกล่าวได้ว่า เจ้าหน้าที่ทุกคนพยายามดำเนินบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้สอดคล้องกับนโยบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้สถานการณ์ทุกอย่างภายในสถานีดำเนินไปอย่างราบรื่น

สำหรับลักษณะการบริหารของฝ่ายข่าวช่อง 7 นั้น นายชาติเชื้อ วรรณสูตร ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด ซึ่งค่อนข้างจะให้อิสระในการตัดสินใจของหัวหน้าฝ่ายข่าว คือ คุณสุทธิ จงเจียมจิตร โดยนายชาติเชื้อจะเป็นผู้กำหนดนโยบายผ่านลงมายังฝ่ายข่าว แต่หากเกิดกรณีมีอิทธิพลจากภายนอกแทรกแซงเข้ามา ซึ่งอาจจะมาทางโทรศัพท์ที่ติดต่อมายังผู้บริหาร คือ นายชาติเชื้อเอง กรณีนี้ผู้บริหารก็จะมีคำสั่งโดยตรงมายังหัวหน้าฝ่ายข่าวหรือบรรณาธิการข่าว เพื่อปฏิบัติตามกรอบที่เป็นนโยบาย แต่งตั้งกล่าว

รวมไปถึงกรณีที่ฝ่ายข่าวล้มเลิกกล้าตัดสินใจเสนอข่าว ที่มีลักษณะ "ล่อแหลม" (sensitive) หรือข่าวที่มีผลกระทบต่อความอยู่รอดและความมั่นคงของช่อง 7 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันทหาร เช่นเดียวกับช่อง 5 ฝ่ายข่าวก็จะขอคำปรึกษาว่าควรจะเสนอข่าวเหล่านั้นหรือไม่หรือจะให้ระงับการนำเสนอข่าวนี้ไปเลย (พรสุรีย์ ธนะศรีสีบวงค์, วิทยานิพนธ์ 49-50, 2535)

ส่วนสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 นั้น ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของรัฐมาโดยตลอด รัฐมนตรีคนใดที่เข้ามาควบคุมดูแลก็ถือว่ามีส่วนไปประชาสัมพันธ์กิจการของรัฐอยู่ในเมื่อ ซึ่งถือเป็นความลับและความเข้าใจผิดกันมาแต่เบื้องแรก ทำให้ประชาชนมองว่า อ.ส.ม.ท. เป็นสื่อที่ขาดความเป็นกลาง เนื่องจากในยุคก่อนรัฐบาลอานันท์ ประธานคณะกรรมการ อ.ส.ม.ท. เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

...จะเห็นได้ว่า จุดสำคัญที่มีความละเอียดอ่อน ที่มีปัญหาก็คือ ความเข้าใจระหว่าง
 ผู้ดูแลในระดับนโยบายในระดับการเมืองกับผูปฏิบัติ ต้องมีความเข้าใจ และยอมรับสมมติฐาน
 ตรงนี้ ถ้าทำได้การทำงานก็จะไปได้โดยมีเป้าหมายชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น...
 (ถวัลย์ศักดิ์ สุขะวรรณ ช่อง 9, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการสำนักข่าวไทยก็ได้ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจุบัน สถานการณ์
 ของช่อง 9 ดีขึ้นกว่าเดิมมาก ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็เริ่มส่อแววว่าจะดีขึ้นแล้ว
 เพราะระบบการเมืองเปิดกว้างมากขึ้น เช่น ยุคที่ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เข้ามากำกับ
 ดูแล อ.ส.ม.ท. ก็ได้อนุญาตให้มีการถ่ายทอดการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียง
 การบันทึกเทปสั้น ๆ แล้วก็นำมาผลิตเป็นข่าว แต่รัฐบาลในยุคหลัง ๆ ได้ให้สื่อของรัฐ
 เป็นเวทีเปิดให้ประชาชนได้เห็นพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตย
 อย่างแท้จริง ส่งผลให้สังคมข่าวสารมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นด้วย

ในช่วงที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็น ช่วงการเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของ
 สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง คือ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนตุลาคม 2536 ที่ผ่านมา อธิบดี
 กรมประชาสัมพันธ์ที่ดูแลนโยบายช่อง 11 คือ นายธวัช เมฆสุวรรณ และมีนายสุรศักดิ์
 เทียมประเสริฐ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำกับดูแลอีกชั้นหนึ่ง ช่อง 11
 จึงเป็นสถานที่อยู่ในระบบราชการ เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐเต็มตัว มีนโยบายที่กำหนดไว้ใน
 แดงการณนโยบายของรัฐบาลอย่างแจ่มชัด ดังนั้น เมื่อสิ้นปีงบประมาณแต่ละครั้งหรือสิ้น
 รัฐบาลแต่ละสมัย มักจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้เข้ามาควบคุมดูแล จึงเกิดปัญหาความไม่แน่นอน
 ในทางการดำเนินนโยบาย เนื่องจากขาดการสานต่อระหว่างกัน รัฐมนตรีมาจากต่างพรรค
 ก็ต่างนโยบาย ความต่อเนื่องและวิวัฒนาการที่ดีก็ไม่เกิดขึ้น สร้างความสับสนให้กับผู้ปฏิบัติงาน
 เป็นอย่างมาก

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประการสำคัญในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกรอบของช่อง 11
 ก็คือ ภาวะผู้นำองค์กร อันสืบเนื่องมาจากกรณีการขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรของสถานี
 ทำให้การปฏิบัติงานช้า ขาดความก้าวหน้าและควมมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับช่องอื่น

ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรที่เกิดขึ้น คุณประสิทธิ์ เชยนาค หัวหน้าฝ่ายข่าวช่อง 11 ยืนยันว่า สาเหตุของปัญหานี้ไม่ใช่เรื่องเงินหรืองบประมาณ เพราะนอกจากช่อง 11 จะมีเงินรายได้จากงบประมาณประจำอยู่แล้ว ยังมีรายได้จากการให้เช่าเวลา เช่ารถดาวเทียม โดยการสนับสนุนขององค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง กระทรวงศึกษาธิการ ธนาคารกรุงไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีเงินสนับสนุนจาก อ.ส.ม.ท. อีกประมาณร้อยละ 10 ของรายได้ของ อ.ส.ม.ท. ปี 2536 ที่ผ่านมา เป็นงวดแรกที่ อ.ส.ม.ท. บัณฑิตรายได้ให้เป็นจำนวนเงิน 43 ล้านบาท จาก 430 ล้านบาท ซึ่งเงินจากส่วนนี้ ถือเป็นรายได้ที่ช่อง 11 มีอยู่ แต่ไม่ได้นำมาใช้จ่ายในกิจการของสถานีเท่าที่ควร ปัญหาการขาดแคลนในด้านอุปกรณ์และบุคลากร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำงาน จึงยังคงเป็นอุปสรรคขัดขวางความก้าวหน้าของการพัฒนาข่าวของช่อง 11 ตลอดมา

...เหตุที่ไม่ได้นำเงินนี้มาใช้ผมก็ตอบยาก เรื่องคนที่ไม่เพิ่ม ผมก็ตอบไม่ถูก เงินนะ มีนะ อุปกรณ์ก็เหมือนกัน ใช้กันมานาน ทั้งเก่าและไม่เป็นสากล เขาเป็นระบบเบต้าแคมกันหมดแล้ว เรายังเป็นระบบซูเปอร์วีเออยู่เลย เคยเสนอขอเปลี่ยนไป เงินมี แต่ไม่ได้...ทำไมล่ะเธอ...ผมไม่อยากวิจารณ์นาย... (ประสิทธิ์, อ่างแล้ว)

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นลักษณะนี้ คือ ปัญหาของการจัดสรรงบประมาณและรายได้ของผู้ควบคุมดูแลกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการของสถานี อย่างไรก็ตาม ช่อง 11 ก็ยังมีความหวังว่าอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์คนใหม่ คือ นายอรุณ งามดี ซึ่งเป็นลูกหม้อเก่าของกรมประชาสัมพันธ์ จะเข้ามาพัฒนางานด้านข่าวในทุก ๆ เรื่องที่เป็นปัญหาอยู่ ให้ดีขึ้น

...มีความหวังเรื่องต่าง ๆ มาก คนใหม่คนนี้เป็นคนที่ เป็น ลูกหม้อของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นนักวิชาการ นักปฏิบัติ รู้ปัญหา สายตากว้างไกล... (ประสิทธิ์, อ่างแล้ว)

นอกจากปัญหาเรื่องนี้ จะเป็นที่ทราบในระดับหัวหน้าฝ่ายข่าวแล้วหัวหน้าผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาค นายสมภพ จันทร์พัก ก็ให้สัมภาษณ์ในทางองเดียวกันว่า ไม่เห็นด้วยกับการที่

ผู้บริหารก็งบประมาณไว้โดยไม่นำมาใช้จ่าย เนื่องจากคุณสมบัติเองมีความเห็นว่างานด้านนี้ต้องการเงินลงทุนสูงบางครั้งงบประมาณในการใช้จ่ายก็บานปลาย ถึงขั้นต้องยืมเงินหลวง บางครั้งก็ต้องใช้จ่ายโดยไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า และเบิกเงินได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เมื่อมีปัญหานี้ เจ้าหน้าที่ก็ต้องนำเงินส่วนตัวมาเป็นค่าใช้จ่าย เพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานช้ำ ไม่อยากเดินทางไปหาข่าวต่างจังหวัด บุคลากรเกิดความท้อถอยในการทำงาน

...งบที่ขอไปจากทางรัฐบาลก็ต้องถูกตัดไปในแต่ละปี ตัดตะป๊ะตะบัน เหลือ 10 จาก 50 ล้านบาท เป็นต้น ล้ายากที่จะนำมาบริหาร ต้องแบ่งสรรเงินเพื่อสนองความต้องการให้ทุกฝ่ายอย่างดีที่สุด...จริง ๆ มีเม็ดเงิน !... (สมภพ, อ้างแล้ว)

จากปัญหาทั้ง 3 ประการที่เกิดขึ้น อันได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำกับดูแลนโยบายสถานี และปัญหาภาวะผู้นำองค์กร ดังได้กล่าวมาแล้ว จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกรอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวในแต่ละสถานี และเป็นผลกระทบสืบเนื่องมาถึงการพัฒนาด้านข่าวของสถานี โทรทัศน์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ทำให้ไม่มีวิวัฒนาการก้าวหน้าเท่าที่ควร

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ไม่อนุญาตให้มีการบันทึกเทปโทรทัศน์ในช่วงเวลาดังกล่าว การวิเคราะห์เนื้อหาจึงขาดข้อมูลของช่อง 3 ไป

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้คลุกคลีศึกษาเกี่ยวกับ กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ทั้ง 5 ช่อง ในกรุงเทพมหานคร มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยได้พบว่า ยังมีสิ่งสำคัญอีกหลายประการด้วยกัน ที่จะขอเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการผลิตข่าวโทรทัศน์ไว้พอสังเขป ดังนี้

1. การผลิตข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน ควรจะมีองค์กรที่เป็นกลางคอยตรวจสอบ เพื่อวัดหาความเป็นธรรม เป็นกลาง และความถูกต้องของข่าวให้ตรงกันทุกสถานี เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในการวินิจฉัยว่า ความเป็นธรรมเป็นกลางอยู่ตรงไหน หรือใครจะเป็นบุคคลที่จะบอกได้

2. การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ ควรจะมีความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ บุคลากร และประการสำคัญ ก็คือ งบประมาณ กล่าวคือ บุคลากรควรมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ และทักษะในวิชาชีพของตนเอง เช่นเดียวกับเครื่องมือที่จะต้องเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ข่าวที่ผลิตออกมาจึงจะมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากสถานีได้มีการจัดโครงสร้างไว้อย่างเป็นระบบ มีงบประมาณเพียงพอ ก็จะช่วยให้การทำงานของสื่อมวลชนมีความคล่องตัวมากขึ้น

3. ผู้นำองค์กรควรมีภาวะที่เหมาะสม กล่าวคือ ผู้นำองค์กรสื่อมวลชน ควรจะเป็นบุคคลที่ภาวะความเป็นผู้นำสูง มีบุคลิกภาพที่สร้างความกระตือรือร้นในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี มีการตัดสินใจที่เฉียบคม และเข้าใจถึงลักษณะงานทางด้านสื่อสารมวลชน รวมทั้งตระหนักรู้ถึงกรอบของวิชาชีพตนเองอยู่เสมอ หากผู้นำมีประสิทธิภาพเพียงพอส่งผลต่ออำนาจการต่อรองกับผู้กำหนดนโยบาย เพราะจากวิกฤติทางการเมืองหลายครั้งที่ผ่านมา ผู้นำองค์กรสื่อมวลชนต่างก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของรัฐ ไม่ว่าจะกระทำไปด้วยความเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

4. นโยบายของสถานีควรเปิดกว้างมากขึ้น ในการเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่สาธารณชน โดยไม่จำกัดเฉพาะการประชาสัมพันธ์กิจการของหน่วยงานที่สถานีสังกัดอยู่เท่านั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบในลักษณะที่เป็นจริงตามสภาพโดยรวม อาจจะศึกษาถึงกรอบของการทำงานในสถานีโทรทัศน์ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาคด้วย เพื่อพิจารณาให้ทราบว่าปัจจัยที่เกิดจากสภาพความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม จะปรากฏความแตกต่างในกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์หรือไม่

2. การศึกษาเรื่องในลักษณะเดียวกันนี้ สามารถพิจารณาได้อย่างเจาะเพาะเจาะจงและละเอียดลึกซึ้ง โดยเลือกศึกษาสถานีโทรทัศน์เพียงแห่งเดียว แล้วขยายเวลาการศึกษาให้มากขึ้น อาจจะเป็น 3 เดือน หรือ 5 เดือน ในการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นกระบวนการผลิตข่าวในสภาพการทำงานที่แท้จริง และสามารถหาข้อสรุปได้จากความเป็นจริงที่ผู้วิจัยค้นพบด้วยตัวเอง